

Introduktion till den svenska utgåvan

LENNART J. LUNDQVIST

Elinor Ostroms betydelse

Arkiv förlag kunde inte ha valt en bättre tidpunkt att ge ut sin svenska översättning av Elinor Ostroms inflytelserika bok *Governing the Commons* än man gjorde i september 2009. Strax därefter tilldelades hon nämligen som första kvinna Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne.

Priset var ett bevis på den betydelse Ostrom (1933–2012) haft för samhällsvetenskapen och alla som forskar om förvaltningen av naturresurser som ”ingen äger” men ”alla kan använda”. Hon har fått genomslag över hela fältet, från ekonomer och experimentella psykologer över statsvetare och förvaltningsforskare till kulturantropologer och etnologer. Hon har inspirerat till nya forskningsatsningar om betydelsen av socialt kapital och hennes forskningsrön har vunnit tillämpning i undersökningar av ordningar för resursbruk och resursfördelning över hela jorden. I Sverige har hon rönt stor uppmärksamhet och redan 1999 tilldelades hon den förnämsta utmärkelsen inom statsvetenskapen, Skytteanska priset, av Uppsala universitet.

Ett sätt att förstå hennes betydelse är att se hur hon citeras och används i andra forskares böcker, artiklar och rapporter. I Web of Science All Databases har hon bortemot 3 200 citeringar. Detta kan jämföras med sådana samhällsvetenskapliga giganter som sociologen Seymour M. Lipset och en annan nobelpristagare i ekonomi Paul A. Samuelson med 2 300 respektive 2 000 citeringar. En slagning på Google Scholar – som täcker ett bredare fält av

citeringar – ger 11 600 noteringar för Elinor Ostrom. Där framgår också att hennes verk *Allmänningen som samhällsinstitution* (*Governing the Commons*) citerats 37 000 gånger sedan boken först kom ut 1990!

Just denna bok, som mer än något annat verk har grundlagt Elinor Ostroms ryktbarhet som forskare, överlämnas härmed till läsarna i sin andra svenska upplaga.

Allmänningens tragedi

Utmärkande för de gemensamma resurspooler (*common-pool resources*, CPR) som vi möter i *Allmänningen som samhällsinstitution* är att beslutsfattandet är starkt decentraliserat. Ett vanligt exempel är en by med en allmänning där alla byns bönder fritt kan låta sina djur beta. Varje bonde inser att han gör en ekonomisk vinst om han låter sina djur beta på allmänningen i stället för på sina egna betesmarker. Men om alla bönderna resonerar så kommer allmänningens resurser att bli överutnyttjade. På sikt kanske allmänningen till och med föröds och blir obrukbar. Och även om en bonde inser att detta överutnyttjande kan få sådana följder, har han ingen sporre att själv begränsa sitt brukande av resursen. Att han själv minskar sitt bruk av eller helt slutar nyttja resursen gör varken till eller från, och vill han alls få någon nytta av allmänningen måste han snabba sig innan den är helt förstörd.

Detta är ett typexempel på vad man i samhällsvetenskapen brukar kalla en social fälla: fastän aktörerna kan inse att alla skulle tjäna på att samarbeta för att vårda resursen långsiktigt, fortsätter ändå alla att söka vinna så stora egna fördelar som möjligt.

I en klassisk artikel från 1968 kallade Garrett Hardin detta för ”allmänningens tragedi”. När alla individuella brukare handlar utifrån sin egen nytta kommer de att utnyttja resursen så långt det någonsin går; ingen kan stänga de andra ute. Det betyder också att ingen har några som helst fördelar av att spara på resursen eller att söka förbättra den – de kan inte hindra att detta kommer andra till nytta fast dessa inte bidragit till förbättringen. Hardins framtidsbild för betesallmänningen – som lätt kan överföras till

hela vår jords biosfär – är alltigenom mörk och pessimistisk. När alla söker maximera den egna nyttan, går utvecklingen obönhörligt mot överutnyttjande, förödelse och död.

Ett dilemma utan lösning?

Nobelpristagaren i ekonomi Kenneth Arrow presenterade 1958 sitt omöjlighetsteorem, som säger att man från individuella preferenser inte kan jämka sig fram till en gemensam lösning utan att göra våld på åtminstone någon individs preferenser. En annan känd samhällsvetare, Mancur Olson, betonade att i CPR-situationer kommer enskilda aktörer att söka kollektivt gynnsamma lösningar *bara* om de tror att detta tillgodoser deras nytta bättre än fortsatt individuellt agerande. Men om aktören finner det både möjligt och mera fördelaktigt att nå dessa fördelar genom att åka snålskjuts på de övrigas ansträngningar – vilket är en huvudlinje i den rationalistiska analysen – hur och när kan då ett kollektivt handlande framstå som det mest rationella?

Mancur Olson hävdade att *gruppstorleken* har betydelse. Ju mindre den berörda aktörsgruppen är, desto mer syns den enskilda gruppmedlemmens insats, och desto svårare blir det för varje enskild aktör att åka snålskjuts på de övrigas ansträngningar att gemensamt bevara allmanningen. Omvänt innebär det att ju större gruppen är, desto lättare för den enskilde att låta de andra bära hela ansvaret för resursens skötsel. Hon eller han kan då resonera som så: ”Min insats eller icke-insats blir så liten att den gör varken till eller från i förhållande till helheten.” I mindre grupper är alltså sannolikheten större för effektiva gemensamma lösningar på allmanningens dilemma, tack vare att varje enskild brukares handlande blir synligt för alla andra brukare av resursen.

Även om gruppen är ganska liten krävs ändå en stor portion av förhandlingar, diskussioner och strategiskt handlande för att nå fram till kollektiva lösningar. Låt oss anta att de individuella aktörerna är så många och så lika i handlingsförmåga och resursberoende att ingen av dem finner det fördelaktigt att själv agera för att se till att allmanningen fortsätter att vara produktiv till allas

fromma. Anta vidare att varje enskild brukares handlande medför märkbara externa effekter för de övriga brukarna. I ett sådant läge kommer ingen kollektiv lösning till stånd utan förhandlingar och samordning. Och ju större gruppen av brukare är, desto högre blir kostnaderna för att åstadkomma denna samordning. Det betyder samtidigt att vinsterna från samordningen måste te sig så påtagliga att de klart överstiger kostnaderna för att nå fram till en gemensam lösning på det sociala dilemma aktörerna befinner sig i.

Behovet av förhandlingar och strategisk interaktion mellan brukarna beror också på den gemensamma nyttighetens egenskaper. Det speciella med hur Mancur Olson behandlar frågan är att han främst ser på situationer där tillgången på nyttigheten kan variera kontinuerligt, och där de enskilda brukarna kan ta ut enheter ur allmänningen efter eget gottfinnande. Det innebär att flödet av resursenheter kan jämföras med rent privata nyttigheter, men bara så länge antalet brukare är så litet att ingen "trängselsituation" uppstår. Om brukarna blir fler, kommer varje uttag eller tillskott att påverka varje annan brukares möjligheter att tillgodose sin egen nytta.

Olsons resonemang kan sammanfattas så här: Sannolikheten att rationellt handlande individuella brukare kommer att vilja organisera sig för kollektivt handlande gentemot gemensamma resurser ökar med eller vid

- styrkan i anspråken på eller beroendet av den gemensamma resursen
- förekomsten av tydliga ömsesidiga beroenden som gör det fruktlöst att ensamt agera för att långsiktigt bevara resursens produktivitet
- lågt antal aktörer och därmed större synlighet i varje enskild brukares agerande
- låga transaktionskostnader för att komma till beslut.

Ju mindre grupp av brukare, och ju mer enhetliga deras anspråk mot den gemensamma resursen, desto lättare är det att nå fram till

samordnat kollektivt handlande. I sådana situationer har brukarna lättare att veta eller beräkna varandras anspråk och preferenser, vilket minskar kostnaderna för att förhandla sig fram till en kollektiv resursordning. Omvänt: med större brukargrupp, och mer heterogena aktörer ifråga om kapacitet och resursberoende, blir det svårare, kanske rent av omöjligt, att nå fram till fungerande kollektiva lösningar på allmänningens sociala dilemma.

Externa lösningar: marknad och stat

Den allmänna meningen i samhällsvetenskapen har alltså varit att allmänningens tragedi uppkommer därför att ingen individuell brukare ser några fördelar med att samarbeta med andra om resursen framför att maximera sin egen omedelbara nytta. Man tycks hamna i en obönhörlig slutsats: sett ur den strikta rationalismens vinkel tycks det omöjligt att komma till en fungerande lösning genom brukarna själva.

Det spelteoretiska spelet fångarnas dilemma brukar användas för att visa att det inte finns en stabil jämviktspunkt för en samarbetslösning. För att enskilda brukare ska delta i att skapa och upprätthålla gemensamma ordningar som reglerar resursens användning måste de uppfatta *andras* vilja att medverka i gemensamma åtgärder som trovärdig. Och för att brukarna ska kunna bli trovärdiga måste de underkasta sig övervakning och kontroll. Men detta är de knappast villiga till om det inte från början finns en social tillit. Så – utan övervakning inget pålitligt åtagande om medverkan; utan säkerställd pålitlighet och förutsägbarhet om varandras beteende, kommer ingen självmant att söka bygga stabila ordningar som ska gälla också för andra. Risken att bli en ”godtrogen idiot” – en förlorare som frivilligt håller tillbaka sin användning bara för att se andra öka sin – är så stor att samarbetet kanske uteblir.

Men kan inte lösningen komma utifrån? I samhällsvetenskaperna urskiljer man traditionellt två slags teorier om externa lösningar på konflikter som är sociala dilemman, det vill säga teorier som visar hur

- nya institutionella ordningar kan skapas
- trovärdig medverkan kan garanteras, samt varför
- det måste finnas en effektiv övervakning av beteenden.

Lite schematiskt kan man säga att den rationalistiska ansatsen förutsätter att aktörerna har obegränsad förmåga att ta in, bearbeta och omforma kunskap till handlingsstrategier som maximerar aktörens nytta. I själva verket förhåller det sig tvärtom, hävdade ytterligare en nobelpristagare i ekonomi, Douglass C. North. Människans förmåga att korrekt tolka sin omgivning är begränsad. När hon står inför komplicerade beslutssituationer – till exempel bytesaffärer över långa avstånd och i många led, eller förstagångsbeslut – blir transaktionskostnaderna för att komma till ett tillfredsställande beslutsunderlag oerhört stora.

I sådana lägen får den institutionella omgivningen stor betydelse. Gemensamt skapade regler för informationsutbyte, beslutsfattande och ömsesidig övervakning av andra parter beteende minskar transaktionskostnaderna och underlättar besluten. Institutioner och regler som vuxit fram ur den enskilda aktörens egenintresse av trygghet i bytesrelationer skapar kollektiva nyttigheter, vilka i sin tur möjliggör större välfärd för alla parter. Den institutionaliserade äganderätten framhålls till exempel som viktig för stabiliteten i bytesrelationer. Eftersom de institutionaliserade spelreglerna uppstår ur aktörernas behov av säker information kan de också ändras om aktörernas behov förändras, och därmed leda till större kollektiv välfärd.

Men kan man nå en stabil institutionell ordning som upprätthåller någorlunda jämlika parter ömsesidiga tillit om drivkraften bakom aktörernas beteende alltjämt är den egna nyttan? Kommer inte aktörerna att försöka förbättra sin position, så att den ”jämlikhet i osäkerhet” som fanns i utgångsläget vänds i en enskild aktörs säkerhet, kontroll och makt gentemot andra aktörer? North hävdade att det avgörande för en stabil och långsiktig ökning av den kollektiva välfärden är hur man organiserar kontroll och övervakning av att kontrakt och avtal hålls. Han placerade därmed frågan om tillitens roll för lösningar på kollektiva problem i centrum.

Statsvetare inom den institutionalistiska skolan utgår från att aktörer handlar lika mycket, eller kanske mera, utifrån institutionellt bestämda roller än utifrån individuell egen nytta. Gemensamma frågor avgörs utifrån spelregler och i former och organisationer som utvecklats över lång tid i vad man kallar ”stigberoende” processer. De vid varje tidpunkt existerande institutionella förhållandena – såväl formella regler och organisationsstrukturer som informella regler, konventioner och kulturella koder – bidrar till att forma aktörernas verklighetsuppfattningar, roller och intressen. Valet av spelregler och organisation vid en tidpunkt ger alltså viktiga och avgörande impulser till hur senare beslut utformas.

Skillnaden mot den ekonomistiska rationalismen kan uttryckas så här: där ekonomiska modeller utgår från att aktörerna kommer in i en förhandling eller en bytessituation med på förhand givna preferenser, menar den historiska institutionalismen att preferenser kan formas inom de institutionella ramarna, liksom via de former för samspel och förhandlingar mellan aktörerna som dessa ramar ger. Lite tillspetsat kan man säga att den rationalistiska ansatsen leder till förundran över att konflikter över huvud taget blir lösta. Den historiska institutionalismen leder å andra sidan – i sin mest uttalade form – till förundran över hur konflikter kan uppstå fastän givna institutionella ramar styr individerna mot ett lämpligt rollbeteende.

Från olika utgångspunkter kommer rationalister och institutionalister således fram till att institutionella ordningar är betydelsefulla för att lösa allmänningsliknande konflikter. De skiljer sig däremot ifråga om vem som bör stå för de externa lösningarna. I ekonomisk teori utgår man från att en företagare ser möjligheten att öka utbytet från en verksamhet där individer är ömsesidigt beroende av varandra. Han förhandlar fram kontrakt med brukarna som reglerar och samordnar deras handlande. Kontrakten – som är frivilliga – innebär att aktörerna ger upp en del av sin tidigare valfrihet till företagaren i utbyte mot ersättning för arbete och medverkan. Om företagaren sedan är utsatt för konkurrens på en marknad kommer han att pressas att skapa så effektiva ordningar som möjligt för att maximera utbytet från resursen.

I politisk teori utgår man från en ”härskare” som kan vinna stora fördelar genom att organisera individernas handlande. När härskaren/staten får monopol på att använda våldsmakt kan den använda tvång – skatter, arbete, ordningsmakt, värnplikt etc. – som medel för att åstadkomma kollektiva fördelar. Sanktioner används mot dem som inte uppfyller plikterna. Staten/härskaren skapar också kollektiva nyttigheter som kommer alla medborgare till gagn. Genom sådana åtgärder antas medborgarnas vilja att fortsatt verka inom den av härskaren skapade ordningen kunna bibehållas eller till och med öka.

Både företagsteorin och statsteorin utpekar alltså en extern aktör som den som har ett direkt intresse av att höja utbytet från de organiserade verksamheterna och som därför tar initiativet till att organisera brukarnas handlande. Men garanterar dessa externa lösningar stabilitet? Uppenbarligen kan marknadsinriktade lösningar leda till överutnyttjande av resurser för att möta extern konkurrens, liksom företag kan gå över styr genom felbedömningar och dåliga strategival. Lika uppenbart är att politiska lösningar kan misslyckas. En alltför hungrig maktbävare kan driva landet till förödelse.

Interna lösningar

Elinor Ostrom har fascinerats av att det från ovan nämnda teoretiska utgångspunkter kan anses föga troligt, eller rentav omöjligt, att nytto-maximerande individer engagerar sig i skapandet av kollektiva, självreglerande institutionella lösningar på allmänningskonflikter. Även om alla vill ha en ny ordning för resursutnyttjandet kan de bli grundläggande oeniga om hur denna ordning ska se ut. Även om en aktör gör sig besväret att föreslå en kollektiv ordning för att öka det gemensamma utbytet från resursen faller det hela om man inte kan lita på att de övriga kommer att lyda reglerna. Och om man ska ha övervakning är det förknippat med stora sociala kostnader om inte alla är med och övervakar varandra.

Men Ostrom såg också att det trots alla dessa teoretiska förutsägelser om det omöjliga med interna lösningar faktiskt fanns

en mängd självreglerande och stabila institutionella ordningar för skötsel och nyttjande av gemensamma resurspooler. I *Allmänningen som samhällsinstitution* ställer hon frågan: Hur kan det komma sig att något som teoretiskt anses omöjligt i själva verket är praktiskt genomförbart? Efter att ha gått igenom ett stort antal existerande fall pekar Ostrom ut åtta faktorer, åtta designprinciper, som avgörande för stabila självreglerande lösningar på CPR-konflikter (se tabell 3.1 och efterföljande diskussion på s. 139 ff. i denna bok):

1. Att det finns klart definierade gränser för den gemensamma resurspoolen och för vilka som har rätt att utnyttja den.
2. Att det råder överensstämmelse mellan de regelsystem som gäller och de lokala förhållandena.
3. Att de som påverkas av reglerna för resursuttag och skötsel har rätt att delta i besluten om ändringar av dessa regler.
4. Att de som övervakar resurspoolen och regelefterlevnaden själva är brukare eller har sitt uppdrag från alla brukare.
5. Att brott mot de gemensamma reglerna straffas i enlighet med brottets art och med hänsyn till omständigheterna. Straffen utdelas av övriga brukare (Ostroms ”appropriatörer”, se s. 65) eller av någon som fått uppdraget och är ansvarig inför dem.
6. Att alla brukare och de förtroendemän som de utser har tillgång till lokala arenor för att sinsemellan gemensamt lösa problem och konflikter.
7. Att politiska instanser på central, regional och lokal nivå låter brukarna sätta upp egna regelsystem och själva sörja för att reglerna efterlevs.

Dessa punkter gäller i förhållande till enskilda, lätt urskiljbara gemensamma resurspooler. I de flesta fall är en resurspool del av större sådana system av resurser och institutioner för utnyttjande och skötsel. Ytterligare en faktor blir då avgörande:

8. Att resursuttag, insatser för resursskötsel och förbättring, övervakning av beteendet, konfliktlösning samt stadge- och policy-

beslut är organiserade i sammanvävda ("nästlade") och ömsesidigt beroende nivåer.

De första sju faktorerna pekar ut de institutionella drag som är nödvändiga för framgångsrika och stabila allmänningssystem. Samtidigt antyder de en inskränkning i Ostroms självstyrelseansats. De flesta av de framgångsrika exempel hon lyfter fram i denna bok gäller små allmänningar med en enda användning, till exempel kustnära fiskevatten och bevattningssystem, som brukarna är bundna till med långsiktiga och likartade intressen. De saknar helt eller delvis möjlighet att lämna resurspoolen för alternativ utkomst. En sådan monokulturell social omgivning skapar gynnsamma förutsättningar för ömsesidig förståelse och tillit.

Mot en teori för kollektivt handlande

Samtidigt är allmänningar av någorlunda storlek nästan undantagslöst exempel på mångsidig, ofta rivaliserande användning. Brukarna av resursen har alternativa utkomstmöjligheter och olika tidsperspektiv. Olika kulturer och normsystem existerar jämsides. Det betyder att såväl i teorin som i praktiken står vi inför problem med att utforma uthålliga kollektiva ordningar där den gemensamma resursen brukas på många olika sätt, där brukarna har olika intressen och är olika mycket beroende av resursen ifråga. Problemen växer ju större allmanningen blir, och ju fler brukare och intressenter som på ett eller annat sätt är knutna till den. Det mest tydliga exemplet är klimatfrågan: jordens atmosfär delas av alla, och ingen kan vare sig utestänga andra från att bruka den eller påverka den utan att detta får effekter på andras möjligheter.

Efter *Allmanningen som samhällsinstitution* fortsatte Elinor Ostrom att bearbeta allmanningens problem, både genom brett upplagt empiriskt arbete och genom att utveckla teorier om hur internt skapade ordningar för gemensamt resursutnyttjande på olika nivåer kan fås att fungera på ett hållbart och uthålligt sätt. I sitt tal som nyvald ordförande för det amerikanska statsvetarförbundet 1997 lade hon – på grundval av resultaten från otaliga

samhällsvetenskapliga experiment och massvis av empiriska forskningsrön – grundstenarna i en teori om kollektivt handlande som utgår från vad vi faktiskt vet om mänskligt beteende och inte från teoretiska antaganden om den rationella människan.¹

Experiment har visat att en stor del av mänskligheten har förmåga till ömsesidigt handlande i situationer där samarbete kring gemensamma problem aktualiseras. Individer sporras att skaffa sig ett rykte som tillförlitliga samarbetspartners, särskilt i relationer där de hyser tillit till andras trovärdighet. Kärnan i en beteendegrundad förklaring till varför det går eller inte går att finna en intern lösning på ett för aktörerna gemensamt problem är hur länkarna ser ut mellan tilliten till andra, hur mycket andra satsar på att bli trovärdiga och hur sannolikt det är att alla andra håller sig till normen om ömsesidighet.

Enligt Ostrom är den här kärnrelationen ömsesidigt förstärkande eller försvagande. Åt vilket håll det går påverkas både av aktörernas erfarenheter av att försöka lösa gemensamma problem och av strukturella förhållanden. Särskilt betydelsefull är möjligheten till direkt kommunikation mellan aktörerna. Upprepade samtal ansikte mot ansikte och samlade erfarenheter av värdet av anpassade sanktioner vid brott mot överenskomna regler har visat sig ha en kraftigt förstärkande effekt.

I en artikel från 2000² tillämpade Ostrom detta mer generella resonemang om möjligheten till interna lösningar på allmänningens dilemma. Huruvida den interna kärnan av aktörsbeteende och normer kan öka sannolikheten för interna lösningar beror i hög grad på läget för resursen och i vad för slags större organisatoriskt sammanhang brukarna av den gemensamma resurspoolen är verksamma. Resursens tillstånd är viktigt: att brukarna själva organiserar sig är sannolikt bara om de har börjat se knapphet

1. (1998). "A Behavioral Approach to the Rational Choice Theory of Collective Action: Presidential Address, American Political Science Association, 1997", i *American Political Science Review*, vol. 92, s. 1–22.

2. (2000). "The Danger of Self-Evident Truths", i *PS: Political Science and Politics*, vol. 33, s. 33–44.

men samtidigt ser reella möjligheter att förbättra resursen. Hur regimer på högre nivå agerar är också betydelsefullt för aktörernas möjligheter till självreglering: de kan förse brukarna med tillförlitlig information om resursen, skapa arenor där aktörerna kan mötas och söka alternativ samt tillhandahålla mekanismer som understöder lokala ordningar för övervakning och sanktioner mot regelbrott.

Den globala allmänningen: tragedi eller utmaning?

Hur går det då när den gemensamma resursen faktiskt har *alla* som brukare, när det inte finns någon högre nivå i väven av strukturer (se Ostroms designprincip 8) som kan underlätta för brukarna att skapa självreglerande ordningar för bruket av resursen? Det är den situation som råder när det gäller klimatet och den globala biosfären. Alla vet att fortsatt resursutnyttjande som innebär ytterligare utsläpp av växthusgaser i längden återverkar på den globala resursens kvalitet. Men det finns – Kyotoavtal och Parisavtal till trots – för närvarande ingen instans som har legitim makt att sätta gränser för resursutnyttjandet eller att övervaka brukarna och bestraffa dem om de handlar mot bättre – eller bästa möjliga – vetande. Kort sagt: de som nu finns på den högsta nivån av ”nästlade strukturer” – de suveräna självständiga staterna – är utlämnade åt att finna former för global självreglering som bygger på trovärdighet, tillit och ömsesidighet.

Vad har Ostrom att säga om detta? Antalet aktörer är svindlande stort. Deras tidsperspektiv och möjligheter att anpassa sig till ändrade resursförhållanden är skiftande. Möjligheterna att åka snålskjuts på andras insatser är stora. Och informationen om hur resursen mår och utvecklas är alltjämt osäker och därtill omtvistad. I sitt tal som nyvald ordförande för amerikanska statsvetarförbundet 1997 formulerade Ostrom ett optimistiskt credo om forskningens och politikens möjligheter:

Forskningen om sociala dilemman visar på en värld av möjlighet snarare än nödvändighet. Vi är varken fångna i oundvikliga tragedier eller fria från det moraliska ansvaret att skapa och vidmakthålla strukturer som underlättar för oss att nå ömsesidigt gynnsamma resultat. [– – –] Vi är skyldiga att till kommande generationer föra vidare det bästa av vår kunskap om hur individer löser den mångfald av sociala dilemman – små som stora – som de möter.

I en artikel 2008³ i samband med tjuugoårsminnet av Brundtlandkommissionens rapport *Our Common Future* (1987, *Vår gemensamma framtid* 1988) sammanfattade Ostrom ett antal kärninsikter som vunnits sedan dess och som, om de tillämpades, kunde ”hjälpa människorna här på jorden att bättre sköta jordens resurser”. Det finns, betonade hon, inga enkla lösningar på allmänningens problem. Något som passar på ett ställe är olämpligt på ett annat. Varje lösning måste baseras på fullgod information om resursens tillstånd och anpassas därefter. All politik som rör resursutnyttjande måste passa in i den lokala kulturen och den institutionella struktur där brukarna verkar. Det krävs effektiva övervakningssystem, annars kan frestelsen att åka snålskjuts leda till allmänningens tragedi. Forskningen hade under de tjuugo åren sedan rapporten publicerades identifierat fem centrala krav på hållbara ordningar för olika slags allmänningar. De måste

- ge tillförlitlig och relevant information
- kunna behandla och lösa konflikter
- stärka åttlydnaden av lagar och regler
- ge en effektiv infrastruktur för resursens brukande
- uppmuntra anpassning och förändring.

Den sista punkten är speciellt viktig för Elinor Ostrom. Den stora utmaningen – och särskilt då på global nivå – är att kombinera tillförlitlig vetenskaplig information om kopplingar mellan sociala och ekologiska system och hur dessa kan förändras över tid

3. (2008). ”The Challenge of Common-Pool Resources”, i *Environment*, vol. 50, s. 8–21.

med den kunskap brukarna har om sin egen framtid och de förändringar de själva kan åstadkomma i hur de nyttjar och sköter den gemensamma resurspoolen.

För att nå idealet om en anpassningsinriktad skötsel av hela jordens resurser är det, menade Ostrom, avgörande att lokala brukare, samhällets representanter och vetenskaplig expertis samarbetar i en anda av ömsesidighet och tillit. Hennes avslutningsord i artikeln 2008 kan ses som en utmaning för världssamfundet:

Om det globala samhället kan dra nytta av dessa lärdomar, investera i anpassningsbar styrning, värdera institutionell mångfald lika högt som biologisk och se all policy som experiment som kontinuerligt måste utvärderas i ljuset av ny information, då kan vi röra oss mot en mer hållbar utveckling.